

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.06.2005, sp. zn. 32 Odo 705/2005, ECLI:CZ:NS:2005:32.ODO.705.2005.1

Číslo: 60/2007

Právní věta: Nedohodnou-li se účastníci jinak, nemá odvolání účinků odstoupení od smlouvy podle § 349 odst. 1 obch. zák. zpětnou účinnost. Ke dni účinnosti odvolání účinků odstoupení od smlouvy dochází k obnovení smluvních práv a povinností ve stavu, v jakém se nacházely v době odstoupení od smlouvy.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.06.2005

Spisová značka: 32 Odo 705/2005

Číslo rozhodnutí: 60

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odstoupení od smlouvy

Předpisy: § 349 odst. 1 předpisu č. 513/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

M ě s t s k ý s o u d v P r a z e r o z s u d k e m z e d n e 8 . 2 . 2 0 0 5 , k o d v o l á n í ž a l o b k y n ě p o t v r d i l r o z s u d e k z e d n e 6 . 5 . 2 0 0 4 , j í m ŝ O b v o d n í s o u d p r o P r a h u 5 z a m í t l ŝ a l o b u o n á h r a d u ŝ k o d y v e v ý ŝ i 8 5 4 7 3 2 K ř s p ř í s l u ŝ e n s t v í m a r o z h o d l o n á k l a d e c h ř í z e n í (v ý r o k I .) . D á l e r o z h o d l o n á k l a d e c h o d v o l a c í h o ř í z e n í (v ý r o k I I .) .

O d v o l a c í s o u d v y ŝ e l z e s k u t k o v ý c h z j i ŝ t ě n í s o u d u p r v n í h o s t u p n ě a z t o t o ŝ n i l s e i s j e h o p r á v n í m i z á v ě r y . P o d l e s h o d n ě h o p o s o u z e n í s o u d ů o b o u s t u p ň ů ŝ a l o v a n á d o p i s e m z e d n e 1 9 . 6 . 2 0 0 2 p l a t n ě (v s o u l a d u s e s m l u v n í m u j e d n á n í m v ř í z e n í 1 0 . 1 .) o d s t o u p i l a o d s m l o u v y o v z á j e m n ě s p o l u p r á c í a p o s k y t o v á n í s l u ŝ e b z e d n e 3 1 . 1 0 . 2 0 0 0 z d ů v o d u j e j í h o p o d s t a t n ě h o p o r u ŝ e n í ŝ a l o b k y n í s p o ř í v a j í c í m v p o u ŝ í v á n í j i n ý c h p r o t o k o l ů o o d t a h u v o z i d l a n e ŝ d l e s m l o u v y , a d á l e v u m í ŝ t ě n í t ř í b u n ě k n a p r o n a j a t ě m p a r k o v í ŝ t ě v r o z p o r u s k o l a u d a ř n í m r o z h o d n u t í m , ř í z e n í t e n t o s m l u v n í v z t a h m e z i ů ř a d n í c k y v e s m y s l u § 3 4 9 o d s t . 1 o b c h . z á k . z a n i k l . P o d l e z j i ŝ t ě n í s o u d u b y l o o d s t o u p e n í o d s m l o u v y d o r u ř e n o ŝ a l o b k y n í p ř e d d a t e m 2 6 . 6 . 2 0 0 2 . D o m á h a l a - l i s e p r o t o ŝ a l o b k y n ě v ř í z e n í n á h r a d y ŝ k o d y z a t v r z e n ě p o r u ŝ e n í s m l u v n í p o v i n n o s t i ŝ a l o v a n o u s p o ř í v a j í c í v t o m , ŝ e ŝ a l o v a n á v d o b ě o d 2 7 . 6 . d o 2 7 . 7 . 2 0 0 2 n e n e c h a l a p r o v á d ě t n á v o z o d t a ŝ e n ý c h v o z i d e l n a o d t a h o v ě p a r k o v í ŝ t ě J . , k t e r ě d o t ě d o b y p r o v o z o v a l a ŝ a l o b k y n ě , n e m o h l a p o d l e o d v o l a c í h o s o u d u ŝ á d n o u p o v i n n o s t z e s m l u v n í h o z á v a z k o v ě h o v z t a h u m e z i ů ř a d n í c k y p o r u ŝ í t , n e b o ř m e z i n i m i j i ŝ ŝ á d n ý z á v a z k o v ý v z t a h n e e x i s t o v a l . V s o u z e n ě v ě c í t a k c h y b í j e d e n z e z á k l a d n í c h p ř e d p o k l a d ů o d p o v ě d n o s t i z a ŝ k o d u , t j . p o r u ŝ e n í p r á v n í p o v i n n o s t i ŝ a l o v a n o u v e s m y s l u § 3 7 3 o b c h . z á k . , v d ů ŝ l e d k u ř e h o ŝ ŝ a l o b a n e n í d ů v o d n á . N a t o m t o

závěru nemění nic podle soudů obou stupňů ani skutečnost, že od 27. 7. 2002, kdy žalovaná vzala odstoupení od smlouvy dopisem ze dne 23. 7. 2002 zpět a konkludentní souhlas žalobkyně s tímto postupem lze dovodit z jejího následného chování, se vzájemná práva a povinnosti účastníků ze smlouvy obnovila. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

Rozsudek odvolacího soudu v obou jeho výrocích napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost opřela o zásadní právní význam napadeného rozhodnutí podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. v řešení otázky, „jaké právní účinky má mezi smluvními stranami sjednané obnovení smluvního vztahu ke konkrétnímu datu.“

Podle názoru dovolatelky rozhodly soudy v rozporu s hmotným právem, neboť zcela pominuly doložku o obnově smluvního vztahu obsaženou ve zpětvzetí odstoupení žalované od smlouvy. Uvedla-li v něm žalovaná výslovně, že „se vzájemná práva a povinnosti účastníků jako smluvních stran vrací před datum 19. 6. 2002,“ tedy před datum odstoupení od smlouvy, trvá dovolatelka na tom, že i v případě platnosti tohoto odstoupení, což však popírá, byli účastníci řízení povinni své povinnosti z předmětné smlouvy plnit i v období od 27. 6. 2002 do 27. 7. 2002, neboť mezi nimi byla s účinností od 19. 6. 2002 sjednána obnova (trvání) vzájemného smluvního vztahu.

Dovolatelka i nadále (stejně jako v žalobě a odvolání) setrvává na názoru, že odstoupení žalované od smlouvy ze dne 19. 6. 2002 je neplatné, neboť mu dle článku 10.2. smlouvy muselo předcházet opakované porušení povinnosti, k čemuž však na straně žalobkyně nedošlo. Používání jiných protokolů o odtahování motorového vozidla, které mělo zabránit problémům způsobovaným původními protokoly, žalobkyně se žalovanou řádně projednala a s ohledem na souhlas žalované se jejich používáním porušení smlouvy dopustit nemohla. Za podstatnou skutečnost v této souvislosti považuje, že tyto jiné protokoly používala s vědomím a souhlasem žalované nepřetržitě od podzimu 2001, aniž by jí bylo jejich používání někdy vytknuto. Dovolatelka dále brojí i proti dalšímu údajnému důvodu pro odstoupení od smlouvy, který byl podle zjištění soudů naplněn umístěním tří mobilních buněk na parkovišti v rozporu s kolaudačním rozhodnutím.

Dovolatelka namítá, že nikdy nebyla upozorněna na to, že by umístění mobilních buněk mělo být v rozporu s kolaudačním rozhodnutím, ani nebyla vyzvána k provedení nějakých konkrétních úprav na parkovišti tak, aby bylo uvedeno do souladu s kolaudačním rozhodnutím. Pokud byla žalovanou upozorněna na plánovanou rekolaudaci parkoviště s tím, že ho má žalobkyně uvést do souladu s kolaudačním rozhodnutím, s ohledem na obecnost tohoto upozornění nemohla jakkoliv dovodit, že se jakkoliv týká umístění mobilních buněk, a to zejména s ohledem na skutečnost, že umístění mobilních buněk nepodléhá kolaudačnímu rozhodnutí. Za podstatnou a soudy zcela přehlédnutou skutečnost dovolatelka označila fakt, že pouze jedna ze tří mobilních buněk je majetkem žalobkyně, zatímco ostatní dvě jsou ve vlastnictví žalované, která je také na parkoviště umístila.

Na podporu tvrzení, že se žalobkyně soudy vytýkaného porušení smlouvy nedopustila, dovolatelka argumentuje konkrétními svědeckými výpověďmi a dalšími důkazy, které však soudy nesprávně pominuly.

Dovolatelka, vycházející z neplatnosti odstoupení žalované od smlouvy, tak zastává názor, že smluvní vztah mezi účastníky na základě odstoupení žalované nezanikl a trval po celou předmětnou dobu.

V závěru dovolání dovolatelka soudům vytýká, že s ohledem na svá pochybení se nezabývaly škodou, která jí v důsledku porušení smlouvy žalovanou vznikla. V této souvislosti poukazuje na to, že při stanovení práv a povinností účastníků z předmětné smlouvy je třeba ve smyslu § 264 obch. zák. přihlížet k obchodním zvykostem v příslušném obchodním odvětví, jímž je v souzené věci systém odtahování vozidel na odstavná parkoviště a jejich následné předávání majitelům za přesně stanovených podmínek. Pokud žalovaná dala pokyn k přerušování návozu odtahovaných vozidel na

parkoviště provozované žalobkyní, nepochybně porušila obchodní zvyklost, tj. svou povinnost provádět odtahy na parkoviště jednotlivých provozovatelů.

Dovolatelka navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k dovolání se žalovaná s rozhodnutím odvolacího soudu ztotožnila. Podle jejího názoru žalobkyně sice tvrdí, že rozhodnutí ve věci samé má zásadní právní význam, avšak nijak otázku zásadního právního významu nespecifikuje, z dovolání není zřejmý žádný dovolací důvod a dovolatelka především polemizuje se soudy provedeným hodnocením důkazů. Podle žalované je otázka platnosti či neplatnosti odstoupení od smlouvy pro posouzení žalobního nároku nepodstatná, neboť i kdyby platnost smlouvy v době od 27. 6. 2002 do 27. 7. 2002 trvala, žalovaná vůči žalobkyni neporušila žádnou povinnost z předmětné smlouvy, popřípadě ze zákona, na základě které by mohl vzniknout žalobkyni žalobní nárok.

Podle názoru žalované k obnovení smluvního vztahu mezi účastníky, navíc zpětně, nemohlo dojít; i za přijetí argumentace žalobkyně by nanejvýše mohla být uzavřena smlouva nová, byť se stejným obsahem. Žalovaná reaguje i na další námitky dovolatelky s tím, že snáší ze svého pohledu argumenty svědčící o jejich neopodstatněnosti a navrhuje, aby dovolací soud dovolání žalobkyně zamítl.

Nejvyšší soud nejprve zkoumal, zda je dovolání žalobkyně přípustné, neboť podle ustanovení § 236 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Jde-li o rozsudek, jímž byl potvrzen v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (jak tomu bylo i v posuzovaném případě), přichází v úvahu přípustnost dovolání jen podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., pokud dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam, se jedná zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (srov. § 237 odst. 3 o. s. ř.).

Jelikož dovolací soud může rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání (srov. § 242 odst. 3, větu první, o. s. ř.), lze považovat za zásadně právně významné jen ty právní otázky, na nichž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a jejichž nesprávné řešení dovolatel v rámci dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. napadl (srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. 541/2004, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 7, ročník 2004, pod číslem 132). Z tohoto pohledu nemohou přípustnost dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. založit námitky dovolatelky o tom, že odstoupení žalované od smlouvy je neplatné, neboť mu dle článku 10.2. smlouvy muselo předcházet opakované porušení povinnosti, k čemuž však na straně žalobkyně nedošlo, ani o tom, že by používala jiné protokoly, a že by měla na parkovišti umístěny mobilní buňky v rozporu s kolaudačním rozhodnutím. Posouzení těchto námitek dovolatelky by znamenalo přezkoumat správnost skutkových zjištění odvolacího soudu, což nelze, jelikož dovolací soud je při zkoumání přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. oprávněn zabývat se pouze právními otázkami, aniž by byl oprávněn jakkoliv zasahovat do skutkového stavu zjištěného v nalézacím řízení soudy nižších stupňů, tj. skutkový základ sporu se v dovolacím řízení nemůže změnit. Způsobitým dovolacím důvodem, jímž lze dovolání odůvodnit, je tak zásadně důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a není jím naopak důvod, kterým by bylo možné vytýkat nesprávnost skutkových zjištění (§ 241a odst. 3 o. s. ř.), jak rovněž dovolatelka činí.

Nejvyšší soud má však dovolání za přípustné dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro řešení otázky, zda odvolání účinků odstoupení od smlouvy („zpětvzetí odstoupení“) ve smyslu § 349 odst. 1 obch. zák. působí zpětně ke dni účinnosti odstoupení od smlouvy (ex tunc) a na smlouvu se hledí tak, jako by k odstoupení od ní vůbec nedošlo nebo zda odvolání účinků odstoupení od smlouvy působí až ode dne účinnosti tohoto úkonu (ex nunc) a od tohoto dne se právní vztah založený smlouvou obnovuje. Protože tato otázka nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena, má rozhodnutí dovolacího soudu v řešení této otázky zásadní právní význam ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. Nesprávným právním posouzením věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je pochybení soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy případ, kdy byl skutkový stav posouzen podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo byl-li sice aplikován správně určený právní předpis, ale soud jej nesprávně vyložil.

N e j v y š š í s o u d d o v o l á n í z a m í t l .

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 349 odst. 1 obch. zák. odstoupením od smlouvy smlouva zaniká, když v souladu s tímto zákonem projev vůle oprávněné strany odstoupit od smlouvy je doručen druhé straně; po této době nelze účinky odstoupení odvolat nebo měnit bez souhlasu druhé smluvní strany.

Podle ustanovení § 351 odst. 1, věty první, obch. zák. odstoupením od smlouvy zanikají všechna práva a povinnosti stran ze smlouvy. Podle ustanovení § 34 obč. zák. právní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.

Obecně platí, že účinky adresného právního úkonu nastávají okamžikem dojití projevu vůle jednající osoby tomu účastníku (těm účastníkům), vůči kterému (kterým) je činěn. Zpětně mohou účinky právního úkonu působit, stanoví-li tak zákon nebo přípustná dohoda účastníků. Ze zákona pak zpětná působnost účinků právního úkonu nastává buď v případech výslovně vymezených (například podle § 48 odst. 2 obč. zák. odstoupením od smlouvy se smlouva od počátku ruší), nebo když takové účinky právní úprava váže ke skutečnosti nastalé v minulosti (například ve smyslu § 580, věty druhé, obč. zák. zánik započítávaných splatných pohledávek nastane okamžikem jejich setkání, tedy okamžikem splatnosti pohledávky později splatné).

V případě odvolání účinků odstoupení od smlouvy uvedeném v ustanovení § 349 odst. 1 obch. zák. však zákon v žádném směru tomuto právnímu úkonu (tedy odvolání odstoupení) účinky ex tunc nepřiznává, stejně jako je nepřiznává i samotnému úkonu odstoupení od smlouvy (na rozdíl od úpravy obsažené v § 48 odst. 2 obč. zák.). Nečiní tak zřejmě z důvodu respektování právní jistoty smluvních stran, neboť nelze po nich rozumně požadovat, aby se po zániku smlouvy nastalém v důsledku odstoupení od smlouvy i nadále řídily touto smlouvou, a to pouze pro případ, že by v budoucnu mohlo dojít k odvolání účinků odstoupení od smlouvy k okamžiku jejího zániku, tedy k situaci, kdy by se na smlouvu zpětně hledělo, že trvala i v době po odstoupení od smlouvy, jakoby k němu nedošlo.

I když nelze vzhledem k dispozitivní povaze ustanovení § 349 odst. 1 obch. zák. vyloučit případy, ve kterých může mít dohoda účastníků o zpětné působnosti odvolání účinků odstoupení od smlouvy svůj smysl, tak v dané věci k takové dohodě účastníků nedošlo. Uvedla-li žalovaná v dopise ze dne 23. 7. 2002 adresovaném žalobkyni, jímž své odstoupení od smlouvy „vzala zpět,“ že obnovením činnosti dnešním dnem ve smyslu této smlouvy se vzájemná práva a povinnosti vrací před datum 19. 6. 2002, tedy datum odstoupení od smlouvy, nelze tento projev vůle vykládat v rozporu s jazykovým projevem (srov. § 35 odst. 2 obč. zák.), jak nesprávně činí dovolatelka, dovozujíc, že odvolání účinků odstoupení od smlouvy působilo zpětně ke dni odstoupení od smlouvy a tudíž smluvní vztah trval

nepřetržitě, tedy i v době od odstoupení od smlouvy do odvolání jeho účinků. Jak správně posoudil odvolací soud, došlo dnem účinnosti odvolání účinků odstoupení od smlouvy k obnovení vzájemných práv a povinností účastníků z této smlouvy se zřetelem ke stavu, v jakém se nacházely v době odstoupení od smlouvy.

Lze tedy uzavřít, že zpětná působnost odvolání účinků odstoupení od smlouvy v této věci nevyplývá ani ze zákona, ani z ujednání účastníků. Dospěl-li proto odvolací soud k závěru, že v rozhodné době od odstoupení od smlouvy do odvolání jeho účinků nemohla žalovaná povinnost z této smlouvy porušit, protože ji neměla, je jeho rozhodnutí v této otázce správné. Z uvedeného tak vyplývá, že dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) nebyl v souzené věci naplněn.

Za situace, kdy dovolatelka netvrdila a kdy dovolací soud z obsahu spisu neshledal, že by řízení trpělo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečností), ani jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž je dovolací soud povinen v případě přípustného dovolání přihlížet z úřední povinnosti (srov. § 242 odst. 3, větu druhou, o. s. ř.), Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).